

TIP ÇOCUK HAKLARI KOMİSYONU

ÇOCUK HAKLARI BÜLTENİ

#3

Eylül ayında çocukların, öğretmenlerin okula dönüşünü coşkuyla karşılamalıydık. Oysa bir taraftan Yeni Türkiye Maarif Modeli'nin laik ve bilimsel eğitime vereceği zararların bilinmezliğinin yarattığı kaygı, bir tarafta imam hatip okulları dışında çocuklarını gönderecek devlet okulu bulamayan ebeveynlerin çaresizliği ve bir taraftan da "öğretmenlik meslek kanunu"na ilişkin düzenleme önerisinde yer alan Milli Eğitim Akademisi ile eğitim içeriği... Üstelik de uygulamaların değerlendirmeleri bakanlık personeli tarafından yapılacağından öğretmenlerin kariyerlerinin tamamen iktidarın kontrolüne geçeceği tehdidi... Ve 2024 yılı Eylül ayı ülkedeki vicdan sahibi tüm insanlar için travmatik bir gündemle geçti. Önce 8 yaşında bir kız çocuğunun cansız bedeninin nehirden bir taşın altına saklanması başta ailesi olmak üzere hısımlar ve akrabalarından oluşan muhafazakar bir topluluk tarafından gizlenirken, failerin tarikat üyesi olması, ailenin sahip olduğu toprakların büyüklüğü ve imajının korunması gerekliliği konuşuluyor.

2016 yılında Aladağ'da Süleymanlılara ait cemaat yurdunda çıkan yangında yaşamını yitiren 10 yaşındaki 11 kız çocuğunun savunmasını yapan milletvekili Avukat Can Atalay Silivri'de tutsak. Ne var ki Karaman'da Ensar Vakfı'nın yurtlarında, Erzurum'da Diyanete bağlı Kur'an Kursu'nda yaşları 9-11 arasında çocukların tecavüz edildiği ortaya çıktığında, Ceylanpınar'da Menzil tarikatının medresede yaşayan 12 yaşındaki Abdülbaki Dakak ile Elazığ'da Nur Cemaati'ne ait yurttan kalan Enes Kara yaşadıkları baskı ve şiddet sonucu intihar ettiği iktidarın ilk işi bu davalara ilişkin gizlilik kararları çıkartmak oldu. Köy okullarını kapatarak, aileleri çocuklarını yurtlara bırakmaya zorlayan, 6 Şubat depremlerinden sonra binlerce çocuğu devlet güvencesine almak yerine Menzil cemaatine teslim eden saray rejimi kendi iktidarını korumak için Hizbullah terör örgütünün siyasi uzantısıyla işbirliği yapmaktan çekinmiyor.

Yetişkinlerin aklına katledilmiş bir kız çocuğunun tabutuna gelin duvağı koymak geliyorsa, orada sadece ahlak sorunu değil insanlık sorunu vardır. 6 yaşında, 8 yaşında kız çocuklarının tarikat şeyhlerinin karısı olmasını planlayan anne babalar, amcalar, dedeler varken, bu ülkenin tüm çocuklarının hayatta kalıp güvenle okula gitmesini sağlamak devletin görevidir. Devlet görevini yapmadığında "Narin bedenler" çuvalla kefenlenir.

Bir çocuk kaderiyle gözlerini yumduğunda hayata, tabutunda ya oyuncak olmalıdır, ya önlük ya da çiçek...

Tanyel Süzer

Parti Sözcümüz TİP İstanbul Milletvekili Sera Kadıgil'in Soru Önergisi:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yanıtlanmasını arz ederim.

Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde kaybedilen ve 19 gün sonra, cesedi, Eğertutmaz Deresi'nin yanında çuvala konulmuş ve üzeri taşlarla kapatılmış şekilde bulunan 8 yaşındaki Narin Güran'ın başına gelenlere ilişkin bağlı olduğunuz partinin Diyarbakır Milletvekili Galip Ensarioğlu "Bizlerin bazen bilmediği, bazen de bilip söylemememiz gereken şeyler var. Çünkü aile de bizim dostlarımız" ifadelerini kullanmıştır.

Türk Ceza Kanunu'nun 278. Maddesi Suçu Bildirmeme;

"(1) İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması hâlen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Mağdurun onbeş yaşını bitirmemiş bir çocuk, bedensel veya ruhsal bakımdan özürlü olan ya da hamileliği nedeniyle kendisini savunamayacak durumda bulunan kimse olması hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza, yarı oranında artırılır" hükmü altına alırken,

TCK Madde 279.da ise; Kamu görevlisinin suçu bildirmeme;

"Kamu görevlisinin suçu bildirmeme suçu, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 279. maddesinde düzenlenmiştir ve kamu görevlilerine yönelik özel bir yükümlülük getirir. Bu maddeye göre, kamu görevlilerinin görevleri sırasında işlendiğini öğrendikleri bazı suçları yetkili makamlara bildirme yükümlülüğü vardır" hükmü düzenlenmektedir.

Bu bağlamda;

1. Partinizin Diyarbakır Milletvekili Ensarioğlu'nun "dostu" olan fail konumundaki aileye ilişkin "bilip de söylememesi gerekenlere" ilişkin tanık olarak ifadesinin alınması için herhangi bir girişimde bulunulmuş mudur?

Komisyon Faaliyetleri:

Her Gün Bir Öğün Ücretsiz Yemek

Çocuk Hakları Komisyonu, 1 Eylül’de tüm üyelerin katılımına açık olarak düzenlenen online toplantıda “parasız, nitelikli, laik eğitim” için geliştirilecek kampanyaya katkı sağlamak amacıyla “müfredat çalışma grubunun” çalışmalarını üyelerle paylaşmıştır.

Çocuk Hakları Komisyonu 6 Eylül’de öğrenciler için ücretsiz bir öğün yemek kampanyasını desteklemek amacıyla online üye toplantısı düzenlemiş ve partinin sosyal medya hesaplarında sunulan metni hazırlamıştır:

OKULLARDA HER GÜN BİR ÖĞÜN ÜCRETSİZ YEMEK HEMEN ŞİMDİ!

Her çocuğun sağlıklı beslenme hakkı vardır. Okullarda ücretsiz bir öğün yemek sunmak devletin sorumluluğudur. Temel fiziksel ihtiyaçlar karşılanmadan öğrenim mümkün değildir. Devlet, bu koşulları sağlayarak çocukların eğitim öğretim sürecinden en yüksek seviyede faydalanmasını sağlamalıdır. Artık bekleyecek vaktimiz yok, okullarda ücretsiz yemek derhal her çocuğa ulaşmalı!

TİP ÇOCUK HAKLARI KOMİSYONU

Çocuklarla Gönüllü Çalışmak

Sendikaya üye oldukları için haksız yere işten çıkarılmaları karşısında sergiledikleri direnişe destek olmak için Türkiye İşçi Partisi Polonez İşçileri'nin yanında yer alıyor. TİP üyeleri, "Polonez İşçileriyle Dayanışma Şenliği" düzenleyerek bir taraftan çocukların okul ihtiyaçlarına katkı sağlarken bir taraftan da işçilerin çocuklarıyla boyama, oyun ve müzik etkinlikleri gerçekleştirerek yaşanan bu zor günlerin atlatılması için sosyal destek sağladı. Bu etkinlik öncesi Çocuk Hakları Komisyonu çocuklarla gönüllü çalışma sırasında çocukların hakları ve güvenliklerinin korunması için dikkat edilecek davranışlara ilişkin bir bilgilendirme metni hazırlamıştır:

Çocuklarla gönüllü çalışırken nelere dikkat edilmeli?

Yeni tanıştığınız çocuklarla sarılmak, kucakta taşımak, öpmek gibi bedensel temaslardan kaçınin.

Çocukların erişemeyeceği ve çok ilgi çekici aksesuarlar kullanmaktan kaçınin.

Size ait bir eşyayı talep eden bir çocuğu kibarca geri çevirin.

Birkaç saat bir arada olduğunuz çocuklara geleceğe dönük sözler vermeyin.

Çocuklarla fiziksel özelliklerine iltifat ederek değil (yakışıklı, güzel) davranışlarını överek (ne kadar yardımseversin, paylaştığın için teşekkürler, vb) iletişim kurun.

Eğitimin Amacını Şaşırın Eski Bakan

Çocuk Hakları Komisyonu çocukların bilimsel, laik eğitim haklarını savunmaktadır. Geçtiğimiz günlerde eski savunma bakanı Hulusi Akar'ın eğitim üzerine yaptığı konuşmada "Eğitimin amacı ne? Eğitim bilgi değil arkadaşlar. Bilgi üniversitede oluyor. Bilgi meslekte oluyor. Eğitimin amacı bir, Allah korkusu, iki kuldan utanma." sözlerini çocuk hakları savunucuları olarak kabul edilemez buluyoruz. Çocuklarını sabah erkenden kaldırıp namaza, camiye göndermediği için anneleri eleştiren Hulusi Akar'ın, yurdu savunmak bir tarafa çocukların, gençlerin, kadınların ve hayvanların güvenliğini savunmak adına tek bir adım attığına tanık olmadık. Bu nedenle eğitimin amacı bilgi değil Allah korkusu diyen Hulusi Akar'a sormak istiyoruz:

- Devletin tüm kadrolarına yerleşen, kozmik odaya sızarak ülkenin sırlarını ifşa eden, meclisin bombalanmasına, onlarca yurttaşın canice katledilmesine neden olan fetö terör örgütünün lideri için göz yaşı döküp onun Türkiye'ye dönmesi için dua eden partili arkadaşlarınızın,
- 40 çocuğun taciz edildiği cemaatin soruşturulması önerisini kahkahalarla reddeden partili arkadaşlarınızın,
- Depremde kurtarma çalışmalarını geciktirenler, çadır satanlar, halkın arazilerine el koyanlar ile "depremde kaybolan çocuklar araştırılsın" önerisini reddeden partili arkadaşlarınızın,
- Gazze'de okullar, hastaneler bombalanırken İsrail'le ticaret yapanlar ile, "İsrail'le ticaretin kapsamı araştırılsın" önerisini reddeden partili arkadaşlarınızın,
- Allah'ın verdiği canı başkası alamaz diyen inancınıza karşı milyonlarca köpeğin ölüm fermanını veren partili arkadaşlarınızın, halkın seçtiği millet vekili Can Atalay'ın hala tutsak olması ve mazbatasını alıp seçildiği ile hizmet etmeye başlayamadığı için hem kendisinin hem de onu seçen halkın hakkını hiçe sayan millet vekillerinizin,
- 8 yaşında bir çocuğu katleden bir aileyle arkadaşlık yapıp sırlarını saklayan partili arkadaşınızın Allah korkusu var mı?

Eylül Ayında Yazılı Medya’da Yer Alan Çocuk Haberleri:

İnternette arama motoruna “Eylül/Ağustos ayında çocuk haberleri” yazdığımızda karşımıza çıkan haberleri aşağıda listeledik. Ne yazık ki geçtiğimiz iki aya ilişkin basında, gelişim sürecinin en masum hali olarak tanımlanan çocukluk ve çocuğa dair karanlık haberlerle karşılaştık. Listede yer alan ve çocukların sağlıklı yaşaması için aşı hizmetinin sunulduğu haberinin özneleri, listedeki ilk haberde ölüm rakamları verilen Filistinli çocuklar hakkında. Ölümün önüne geçemeyen yetişkinler, sivil kuruluşlar, devletler, bombalardan, kurşunlardan kaçıp hayatta kalabilen çocuklar için aşı kampanyası düzenleyerek vicdanlı, merhametli insanları rahatlatılabildi mi diye sormak istiyoruz.

Anadolu Ajansı / Muhammed Emin Canik / 09.09.2024

Gazze Şeridi’ndeki Filistin Eğitim ve Yüksek Öğretim Bakanlığı, Gazze’de İsrail saldırılarında ağustos ayının sonuna kadar 11 bin 500’ü aşkın okul çağındaki Filistinli çocuğun hayatını kaybettiğini duyurdu.

Akademik yılın Gazze’de üst üste ikinci kez İsrail saldırıları nedeniyle 650 binden fazla Filistinli öğrencinin eğitimden mahrum olduğu bir dönemde başladığı belirtildi.

Sputnik Türkiye / 09.09.2024

Dünya Sağlık Örgütü, Gazze Şeridi’nde “çocuk felci aşılama kampanyası” kapsamında 446 binden fazla çocuğun aşılandığını duyurdu.

Filistin Sağlık Bakanlığı tarafından 16 Ağustos’ta Gazze Şeridi’nde ilk çocuk felci vakasının tespit edildiği açıklanmıştı. Dünya Sağlık Örgütü, bölgede yaşanan riske değinerek 31 Ağustos tarihinde çocuk felci aşısı çalışmalarını başlattı. Aşılama çalışmalarının sona erdiğini belirten DSÖ Genel Direktörü Ghebreyesus Gazze Şeridi’nde 10 yaş altı 446 binden fazla çocuğun çocuk felci aşısı olduğunu açıkladı.

Euronews / 09.09.2024

Adalet Bakanlığı'nın Nisan 2024'te yayınladığı "Adalet İstatistikleri 2023" raporuna göre, "çocukların cinsel istismarı" iddiası ile 2023 yılında 40.713 yeni dosya açıldı ve bu dosyalarda 36.275 şüpheli yer aldı. 2015-2023 yılları arasında "çocukların cinsel istismarı" suçuna ilişkin açılan dosya endeksi ise yüzde 94 arttı. Dosya endeksinin 2015 yılından itibaren 100 olarak kabul edildiği raporda, 2023 yılındaki endeks sekiz yılda 194'e yükseldi.

<https://politikahaber.com> / 6.9.2024

JINNEWS'in her ay derlediği erkek şiddeti çetelesine göre, Ağustos ayında 31 kadın ve 5 çocuk katledildi, 15 kadın ve 3 çocuk şüpheli şekilde yaşamını yitirdi.

www.eskisehirekspres.net / 5.9.2024

Eskişehir Valiliği tarafından il genelinde çocukların sokakta çalıştırılması, dilendirilmesi ve dış çevrenin olumsuzluklarına maruz bırakılmasını engellemek amacıyla yapılan denetimler kapsamında ağustos ayında 14 çocuğun İl Çocuk Kabul Merkezine teslim edildiği bildirildi.

Cumhuriyet / 29.8.2024

27 Ağustos sabahı ilçeye bağlı Merkez Mahallesi'ndeki dağlık alanda meydana geldi. Eşiyle ayrı yaşayan Vesim Şimşek (45), çocukları Hiranur (11), Cemre (4), Ceylin (2) ve Nira Şimşek'i (14) sabah saatlerinde dağlık alana götürdü. Burada 4 çocuğuna da tabanca ile ateş eden Vesim Şimşek, ardından aynı tabancayla kafasına ateş etti. Çocuklardan Cemre, Ceylin ve Nira hayatını kaybederken, ağır yaralanan Hiranur ile Vesim Şimşek sağlık ekipleri tarafından hastaneye kaldırıldı.

Sputnik / 28.8.2024

Mardin'in Artuklu ilçesinde çocuğuna işkence yapan yabancı uyruklu anne ve baba tutuklandı. Küçük yaşta bir çocuk dün evinde elleri ve kolları bağlı halde bulunmuştu. Çocuk hastanedeki tedavisinin ardından Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü tarafından koruma altına alınırken yabancı uyruklu anne ve baba çıkarıldıkları mahkemece tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Devlet çocuk ölümlerini, ihmalini ve istismarını yeterince soruşturmuyor, çoğunlukla yargılama yapmaya değer bulmuyor ve katilleri himaye altına alarak mahkumiyet kararı vermiyor. Şiddetin cezalandırılmaması sonucunda ise çocuklar değersizleşiyor; kimi zaman evin oğlan çocuğunu, kimi zaman evin babasını, dayısını, dedesini, kimi zaman yetki/güç/para sahibini, kimi zaman ise kutsanan cemaatin, tarikatın şeyhini/ liderini korumak için kurban ediliyor. Çocuklar insan türünün yavrusudur. Çocuklar toplumun temel taşı olduğu iddia edilen ailenin en önemli unsurudur. Çocuklar kültürün devamı için gereklidir. Ancak çocuklar yetişkinlerden farklıdır. Bu farklılık çocuklara yetişkinlerden farklı davranmayı, gereksinimlerini, beslenmelerini karşılamayı, yaşamlarını güvence altına almayı gerektirir.

OKULA GİTMEK İSTİYORUM!

Serkan Yıldırım

“Oyun oynamak, öğrenmek, deneyimlemek, hayallerimi resmetmek, hayata hazır olmak, özgür ve üreten bir birey olabilmek için, düşünebilmek, soru sorabilmek için okula gitmek istiyorum.

Ailemin geçim derdine katkı sağlamak, bir fındık tarlasında kaybolmak, tarikat yurdunda suistimale uğramak, erken yaşta evlendirilmek ya da bir atölyede iş kazası istatistiği olmak istemiyorum. Evet, hakkımı arayamıyorum çünkü ellerim çok küçük, henüz yumruklarımı sıkamıyorum, sistemin ve onu yönetenlerin sessiz çılgınlığını asla duymayacaklarını da elbette biliyorum ama görmezlikten gelemeyeceğiniz devasa bir çoğunluğun parçası olarak ortada öylece durup gözlerinizin içine içine baktığımı bilin istiyorum.

Her yerdeyim ben, sokaklarda kâğıt arabası çekiyorum küçük bedenime inat, gözlerinizi kaçıyorsunuz farkındayım ama biraz ileride dilendiriliyorum, yanımdan geçerken ellerimi uzatıyorum size, yine görmediyseniz haber oluyorum gazetelerde bir iş cinayetinin maktulü olarak, öylece izliyorsunuz, sonra yanıyorum bir gerici tarikatın yurdunda, oradan kurtulursam zaten evlendirecekler ya! Çok da yanmıyor canım aslında, bazen çocuk bakıyorum evde kendi çocukluğumu unutarak ve bakımını sağladığım kardeşlerimle evcilik oynayarak... Daha sayfalarca yazabilirim beni sizlere hatırlatacak örnekleri yaşamımdan ama uzatmak istemiyorum çünkü ben sadece okuluma gitmek istiyorum...”

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 28. ve 29. maddeleri ile Anayasamızın 41. ve 42. Maddeleri çerçevesinde hiçbir ayırım gözetmeksizin çocukların nitelikli ve çağın gereklerine uygun eğitim hakkı devlet mekanizmasının ana görevlerinden birisi olarak garanti altına alınmıştır.

Ülkemiz koşullarında iktidarın ideolojik yaklaşımına paralel olarak 22 yıldır eğitim alanında yürüttüğü akıl ve bilim dışı politikalar eğitimin son derece niteliksizleşmesine sebep olmuş, eğitimle ilgili sorunlar çığ gibi büyümüştür. Yüzbinlerce çocuğun ekonomik, sosyal ve politik sebepler yüzünden ‘niteliksiz’ kabul ettiğimiz bu eğitim sistemine dahi entegre olamadığı, yani okula gidemediğini düşündüğümüzde ülke geleceği açısından mevcut sorunun büyüklüğü yadsınamaz. 22 yıllık iktidar döneminde, sayıları 20 bini bulan köy okullarının kapatılması, yetersiz devlet yurdu ve pansiyon yatırımları ve bilinçli politik tercihler nedeniyle çocukların tarikat yurtlarına yönlendirilmesi, yap boz tahtasına dönen eğitim politikası uygulamaları, 4+4+4 sistemiyle kesintisiz mecburi 8 yıllık eğitimin sekteye uğratılması, göçmen çocukların eğitim sistemine entegre edilememesi ve nihayetinde her geçen gün gittikçe ağırlaşan ekonomik koşullar nedeniyle okul masraflarını karşılayamayan ailelerin çocuklarını okula göndermek yerine çalıştırma yolunu tercih etmesi gibi ağır yapısal sorunlar nedeniyle yüzbinlerce çocuğumuz eğitimden uzak kalmaktadır.

Bu tablo içerisinde kız çocuklarının okula gönderilme oranlarında özellikle kırsalda önemli bir gerileme olduğunun da altını çizmek gerekir. İktidarın gerici ideolojik yaklaşımı düşünüldüğünde, bu durumun bilinçli bir politik tercih olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Ülkemizin geleceğini oluşturacak çocukların, özgürce düşünebilen, soru sorabilen, üret-

ken, çağın gerektirdiği donanıma sahip, insanlığın evrensel değerlerine bağlı ve her türden farklılığa karşı hoşgörülü bireyler olabilmesinin önünü tıkayan bu tablonun düzelebilmesi, her platformda ve paydaşlarla ortak mücadeleyi gerektirir.

İktidarın sermayeye ve rant çevrelerine aktardığı kaynakların küçük bir kısmı dahi ekonomik koşullar nedeniyle okula gidemeyen çocuklarımızın bu en temel hakkının sağlanması konusunda çözüm için yeterli olacaktır. Özellikle sosyal devlet anlayışının vazgeçilmez bir unsuru olarak “ekonomik kalkınmanın” tüm çocuklara aynı kalitede, bilimsel, laik ve ücretsiz eğitim verilmesinden geçtiği gerçeği yadsınamaz.

Çocukların eğitim hakkını sağlama çerçevesinde köy okullarının yeniden açılması, pansiyon ve yurt sayılarının ihtiyaç oranında hızla artırılması, yaşanan ekonomik çöküntü nedeniyle ihtiyaç duyan her aileye çocuk başına eğitim yardımı yapılması, tarikat ve cemaat yurtlarının kapatılması, çocuğun eğitim hakkına engel olan ebeveynlere ciddi cezai yaptırımlar getirilmesi, göçmen çocukların eğitim sistemine entegrasyonu için STK ve akademik kurumlarla birlikte acil politikalar üretilmesi, okullarda en az 1 öğün ücretsiz yemek sağlanması mutlak gerekliliktir.

Mevcut iktidarın gerici ve faşizan ideolojisi nedeniyle özgür, üreten, donanımlı bireyler istemediği gerçeği göz önüne alındığında yukarıda saydığımız uygulamaların aksi politikalar olacağını biliyoruz, yaşıyoruz, ancak miadını doldurmuş olan iktidarın ülkemiz çocukları üzerinde dolayısıyla geleceğimiz üzerinde yarattığı hasarı onarmak gerektiği bilinciyle mücadele etmekten asla vazgeçmeyeceğiz.

Ülkemizde yaşayan her çocuk okula gitmeden bu mücadele bitmeyecek!

Bazı Bilgiler:

*-Milli Eğitim Bakanlığı, 2021-2022 eğitim öğretim yılına ilişkin örgün eğitim istatistiklerini ilkökul düzeyinde okullaşma oranının yüzde 93.16, ortaokulda yüzde 89.84, ortaöğretimde ise yüzde 89.67 olarak bildirdi.

-”TÜİK verilerine göre, 5-9 yaş grubunda 6 milyon 624 bin, 10-14 yaş grubunda 6 milyon 438 bin, 15-17 yaş grubunda ise 3 milyon 762 bin çocuk var. Bu yaş grupları ile okullaşma oranları üzerinden hesap yaptığımızda ilkökul düzeyinde 453 bin, ortaokul düzeyinde 654 bin, lise düzeyinde ise 388 bin çocuğun okula gitmediği sonucuna varıyoruz. Toplamda 1 milyon 495 bin çocuğumuz okula gitmemektedir.

*-Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü’nün 2023 verilerine göre 455 bin göçmen çocuk okula gitmiyor ve bu durum onları izolasyon, ayrımcılık, şiddet ve istismara karşı savunmasız halde bırakıyor.

*- Mesleki eğitim merkezlerindeki öğrenci sayısı yaklaşık 1 milyon.

*- Son 20 yılda kapatılan koy okulu sayısı yaklaşık 20 bin

*-“Yerine Getirilmeyen Herkes İçin Eğitim Sözüne Dönüş: Okul Dışındaki Çocuklar Küresel Girişimi Bulguları” UNESCO

7-14 yaş arası okula gitmeyen çocukların oranına bakıldığında ilk sırayı yüzde 88 ile Pakistan, ikinci sırayı ise yüzde 75 ile Sudan alıyor. Türkiye ise yüzde 56 ile Pakistan ve Sudan’dan sonra 3. sırada geliyor.

* -Eğitim Reformu Girişimi Raporu 2022 Eğitim dışında kalan 570 bin 293 çocuğun 289 bin 502’sini kız çocukları, 280 bin 791’ini de erkek çocukları oluşturuyor.

*-Adana Aladağ’da 2016 senesinde tarikata ait bir kız öğrenci yurdunda çıkan yangında 10’lu yaşlarda 11 kız çocuğu feci şekilde yanarak yasama veda etti.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ İLE ÖĞRETMEN ÖZERKLİĞİ DE YOK EDİLİYOR!

Abdullah Damar

TYMM (Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli), AKP iktidarının geçen 22 yıllık süreçte yaptığı müfredat değişikliklerin belki de en iddialısı olarak kamuoyuna sunuldu. Özellikle yerel ve evrensel değerlerin, 21.yüzyıl becerilerinin, sosyal ve duygusal becerilerin müfredatın temelini oluşturduğu iddia edildi.

Oysa bu kavramlara gelinceye kadar bu müfredatı okullarda birebir uygulayacak olan eğitim emekçilerinin okul ve sınıf içinde özerk olup olmadıkları, okuldaki yönetim süreçlerine katılıp katılmadıkları, uygulayacakları yöntem ve teknikleri seçip seçemeyecekleri noktasında özgür olma dereceleri tartışma konusudur.

Bu bağlamda özerklik kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) çevrimiçi sözlüğünde bir topluluğun, bir kuruluşun kendi kendini, oluşturduğu yasalara göre özgürce yönetme hakkı ve durumu olarak tanımlanırken felsefe terimi olarak bir kişinin, bir topluluğun kendi uyacağı yasayı kendisinin koymasını tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Öğretmen özerkliği hem bilimsel araştırmalarda, hem de uygulamaya yönelik politikalarda, öğretmenlerin eğitim sistemindeki rolünün ve yetki alanının anlaşılmasında ve tanımlanmasında sıkça kullanılan bir kavramdır (Öztürk, 2011, s.83).

Genel olarak incelendiğinde, öğretmen özerkliğine yönelik yapılan farklı birçok tanımlama ve değerlendirmelerde ortak vurgunun, öğretmenlerin kişisel tercihlerini ders işleyişlerine yansıtma ve dersini şekillendirebilme konusunda olduğu söylenebilir. Sınıf sınırları içerisinde öğretmenler ortama hâkimdir. Ancak öğretmen özerkliğinin yalnızca sınıf içi hâkimiyet bağlamında ele alınması mümkün görünmemektedir. Zira özellikle batı ülkelerinden başlayarak dünya genelinde, sürekli güncellenen programlar ve eğitim öğretim ortamlarıyla birlikte öğretmenlerin artık eğitim ortamlarının düzenlenmesinde, eğitim programlarının yapılmasında ve yönetsel faaliyetlerde etkin rol aldığı vurgulanmaktadır. Bu durum özerkliğin sınıfın dışında da önemli olduğuna işaret etmektedir (Kılınç vd. 2018,s.80).

Kılınç ve diğerleri tarafından 'Öğretmen özerkliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi' başlıklı araştırma bulguları incelendiğinde, öğretmenler, öğretmen özerkliğini öğretim süreçleri, öğretmenin kendini özgür hissetmesi ve okul iklimi ile ilişkilendirdikleri ve bu kavramı; alan bilgisine sahip olma, öğrenci merkezli öğretim yapma, akademik başarıyı artırmaya yönelik çalışma, sınıf ve okulla ilgili karar süreçlerine katılma, meslekten doyum elde etme, okulda zümreler arasında yardımlaşma ve iş birliği, okul yönetiminden destek alma ve öğretime yönelik yüksek motivasyona sahip olma olarak anlamlandırdıkları; başka bir ifadeyle, katılımcılara göre özerk bir öğretmen öğrenci merkezli öğretim yapmakta, okulda akademik başarıyı artırmaya dönük uygulamalar gerçekleştirmekte, okulu ve sınıfıyla ilgili verilen kararlara katılmakta, meslekten doyum sağlamak ve yüksek bir motivasyonla öğretmenlik mesleğini icra etmektedir (Kılınç vd. 2018,s.89).

Öğretmen özerkliğinin, temelde öğretmenlerin meslekleriyle ilgili konularda belirli bir yetki ve özgürlük alanına sahip olmalarını ifade ettiği söylenebilir. Bu yetki ve özgürlük alanı öğretmenlerin 'profesyoneller' olarak işleriyle ilgili bir takım önemli kararları alabilmeleri, çalışma ortamlarının düzenlenmesinde söz sahibi olmaları, eğitimin planlanması, geliştirilmesi ve yönetimi süreçlerine katılmaları gibi hususları içermektedir. Bu anlamda, öğretmen özerkliğinin farklı boyutları ana hatlarıyla üç grupta toplanabilir (Öztürk, 2011,s.86):

- Öğretimin planlanması ve uygulanması,
- Öğretmenlerin eğitimle ilgili önemli kararlara ve okul yönetimine katılmaları,
- Öğretmenlerin mesleki bilgi ve yeterliliklerinin geliştirilmesi.

Bu boyutlardan öğretimin planlanması ve uygulanması; öğretim içeriğinin seçilmesi ve planlanması, öğretim yöntem ve materyallerinin seçilmesi ve planlanması, öğrencilerin yetiştirilmesi ve değerlendirilmesi konularını içerir.

Bu boyut açısından bakıldığında, ülkemizde ilk ve orta öğretimde, öğretim içeriği anlamına gelen müfredatın belirlenmesi merkezi hükümet politikalarının kapsamı alanındadır ve öğretmenlerin bu konuda söz sahibi olduklarını söylemek güçtür. Mayıs-2024 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren Türkiye Yüzyılı Maarif Programı eğitim fakültelerinin, eğitim sendikalarının, eğitimle ilgili sivil toplum kuruluşlarının, öğretmenlerin ve bir bütün olarak eğitim kamuoyunun katılımının olmadığı, ideolojik olarak iktidar blokuna yakın olan akademisyenler ve öğretmenler grubu tarafından hazırlanmıştır.

Öğretim yöntem ve materyallerinin seçilmesi konusu, uzun bir süre uygulanan 'Öğretmen kılavuz kitapları' nedeniyle öğretmenlere herhangi bir açık alan bırakmamaktaydı. Kılavuz kitaplarda sınıfa nasıl girileceğine, konunun nasıl anlatılacağına, hangi şiirin veya hangi özlü sözün seçileceğine, metnin neresinde durulup soru sorulacağına, öğrencilerin dersin hangi noktasında derse katılacağına ve değerlendirmenin nasıl yapılacağına kadar dersin bütün aşamaları yer almaktaydı. TYMM'de ise 'Öğrenme-Öğretme Yaşantıları' bölümünde, yürürlükten kaldırılan kılavuz kitaplardaki benzer uygulamaları aratmayacak şekilde '... yapılır, anlatılır, gösterilir, oluşturulur, şeklinde emir kiple ders işlenişleri çokça yer almakta, ...yapılabilir, anlatılabilir, gösterilebilir, oluşturulabilir, şeklindeki ifadeler, ders sonunda değerlendirme bölümünde bulunmaktadır. Örnek vermek gerekirse;

İlkokul Sosyal Bilgiler Programında (S.14-15) 'Ön değerlendirme süreci şu şekildedir; Öğrencilere hayat bilgisi dersinde neler öğrendikleri sorularak bu derste öğrendiklerine ilişkin sınıfça zihin haritası oluşturulur. Öğrencilerle küçük grup çalışmaları yapılarak hayat bilgisi dersinde öğrenilenler, farklı şekillerde (yazı, görsel vb.) ortaya konulur.

Öğrencilere ilgi duydukları alanlar ve yetenekli olduklarını düşündükleri alanları belirtebilecekleri çalışma yaprakları dağıtılır.

Sınıf ve okul kurallarına ilişkin açık uçlu sorular sorulur.

Köprü kurma süreci; Sosyal bilgiler dersi ile ilişkili olabilecek gazete haberleri, karikatürler, afişler, fotoğraflar vb. materyaller aracılığıyla öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik genel bir fikir edinmesi amaçlanır.

Öğrencilerden bireysel özellikleri ile ilgili resim yapmaları istenir. Resimler üzerinde konuşularak hepimizin farklı bireysel özellikleri olduğuna dikkat çekilir.

Okul veya sınıf kurallarına uyulmadığında yaşanabilecek durumlara ilişkin örnekler veya görseller verilerek bir tartışma başlatılır.

Öğrenme-öğretme uygulamaları; SB.4.1.2 Öğrencilerin ilgi alanlarını, güçlü ve geliştirebilir yanlarını fark edebilecekleri, hayatlarında hoşlandıkları ve hoşlanmadıkları şeyleri ifade edebilecekleri drama çalışmaları yapılır veya eğitsel oyunlar oynanır. Etkinlikler, öğrencilerin olumlu benlik algısı geliştirmelerini destekleyecek şekilde yapılandırılmalıdır. Öğrencilerin önce kendi özelliklerini ardından sınıf arkadaşlarının olumlu özelliklerini ortaya koymalarını sağlayacak etkinliklere yer verilmelidir. Yapılan etkinlikler gözlem formu aracılığı ile değerlendirilebilir.

Sosyal Bilgiler Programında görülen ön değerlendirme süreci, köprü kurma ve öğrenme-öğretmen yaşantılarının benzerleri diğer ders programlarında da yer almaktadır.

Öğrenme-öğretmen uygulamaları ülkenin her bölgesinde, illerin farklı ilçelerinde, hatta il merkezinin farklı okullarında bile okulun bulunduğu çevreye, okulun fiziksel mekanı ve sınıftaki ders materyallerine, sınıftaki öğrencilerin seviyesine ve öğretmenin dersi planlaması ve işleyişine göre değişiklik gösterebilir. Bu nedenle standart bir öğrenme-öğretmen uygulaması öğretmenin hareket alanını daraltıcı etki yapabilir.

Öğrencilerin yetiştirilmesi ve değerlendirilmesi ise doğrudan öğretmenin yetkisinde olması gereken bir husustur. Ancak bu konuda bile il, ilçe, okul ve ülke bazlı uygulanan çeşitli başarı değerlendirme sınavları ve bu sınavların öğretmenin öğretim faaliyetlerini istediği şekilde sürdürmesinin önündeki engellerden biri olması nedeniyle öğretmen özerkliğinden söz etmenin mümkün olmadığı görülecektir.

Öğretmen özerkliğinin ikinci boyutu olan öğretmenlerin eğitimle ilgili önemli kararlara ve okul yönetimine katılmaları konusunda ikili bir değerlendirme yapabiliriz. Öğretmenlerin, okul ortamında varolan çeşitli kurul ve komisyonlar aracılığıyla, okul yönetimine katıldıklarından söz edilebilir. Başta öğretmenler kurulu, zümre öğretmenler kurulu, satın alma komisyonu, kantin komisyonu vb. kurul ve komisyonlara kağıt üzerinde katılım sağlanmakta fakat bu kurul ve komisyonlar fiilen okul yöneticileri ve memurlar tarafından yönetilmektedir.

Bu kurul ve komisyonların dışında öğretmenlerin okula kayıt-kabul, ilçe ve il düzeyinde yürütülecek eğitim faaliyetleri, okullarda okutulacak seçmeli dersler, eğitim bölgelerinin belirlenmesi gibi eğitimle ilgili çeşitli kararlara doğrudan katılmaları ya da söz söylemeleri olanaklı değildir.

Öğretmen özerkliğinin üçüncü ve en önemi boyutu ise öğretmenlerin mesleki bilgi ve yeterliliklerinin geliştirilmesidir. Mesleki bilgi ve yeterliliklerin geliştirilmesi, hem eğitim fakültelerinde alınan eğitim, hem de mesleğe atandıktan sonra yapılan hizmet içi eğitimler ile ilgilidir. Hizmet öncesi, eğitim fakültelerinin ders programlarının üniversiteler ve fakülteler tarafından belirlendiği biliniyor. Bu anlamda kendisi de idari ve mali anlamda özerkliğe sahip olmayan üniversite ve eğitim fakültelerinin mesleki özerkliğe sahip nitelikte öğretmenler yetiştirmesini beklemek olası değildir. Mesleğe atandıktan sonra ise öğretmenlere 'Adaylık eğitimi' adı altında bir eğitim verilmekte, bu eğitimlerde, eğitim-öğretim ile ilgili

bilimsel projeler yapan sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle yeterince işbirliği yapılmamakta, sonrasında ise standartlaşmış hizmet içi eğitimler verilmektedir. Kısacası öğretmenler hizmet öncesi ve hizmet sırasında aldıkları eğitim konusunda da seçme hakkına sahip değildirler.

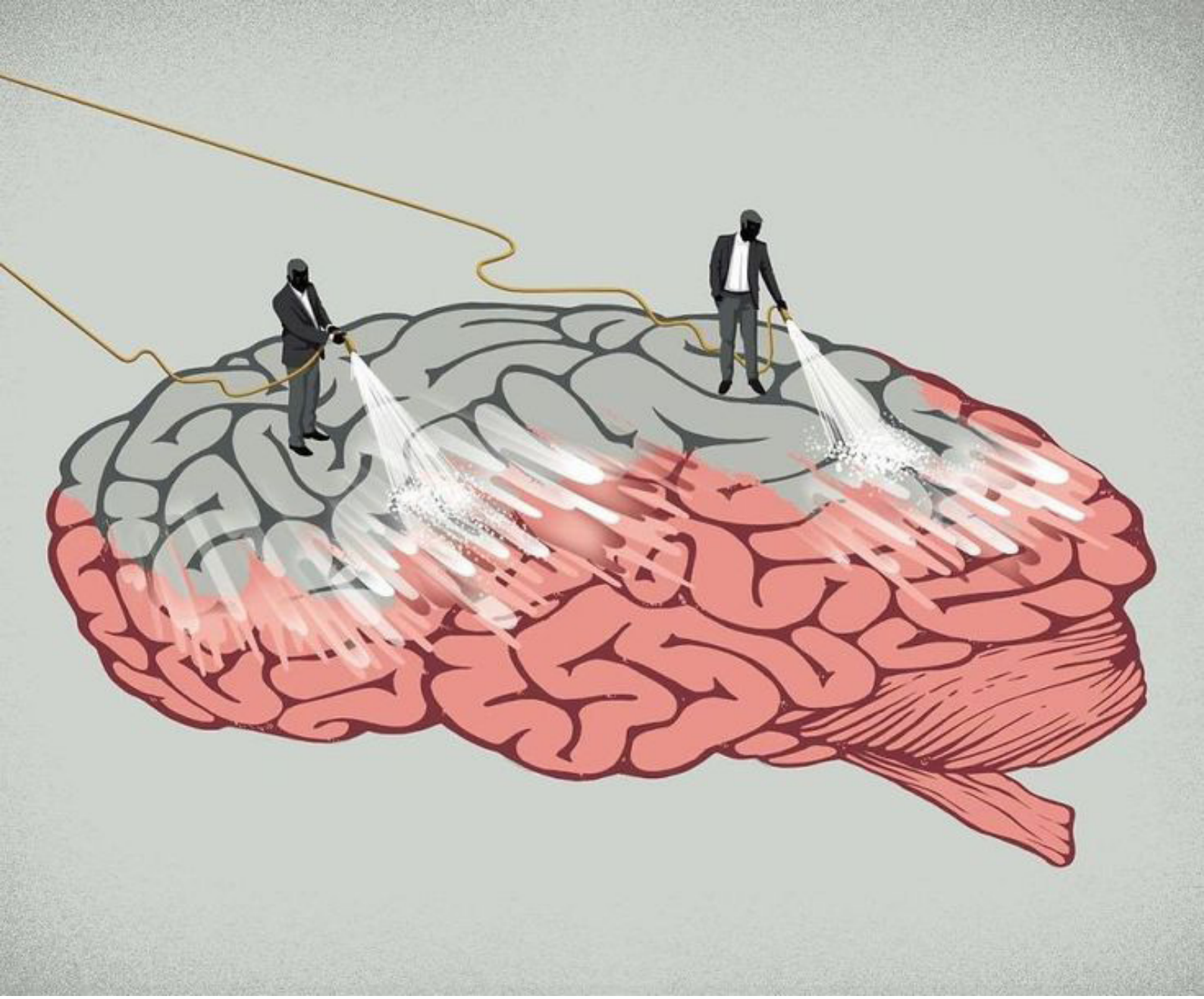
Bu anlamda öğretmen özerkliği; öğretmenlerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinde ve genel olarak eğitim sistemindeki rollerinin geliştirilmesinde dikkate alınması gereken en önemli olgulardan birisi olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarını gerektiği gibi yerine getirebilmelerinin en temel koşullarından birisi, onlara mesleki faaliyetlerinde yeterli yetkinin ve serbestlik alanının sağlanmasıdır. Öğretimin içerik, yöntem ve materyallerinin seçilmesinde ve düzenlenmesinde, okul yönetimine katılımlarında, mesleki bilgi ve yeterliliklerinin geliştirilmesinde onlara geniş bir özerklik alanı sağlanmadan, öğretimin geliştirilmesinde etkin bir rol oynamaları beklenemeyeceği gibi, onların okuldaki eğitim ve çalışma koşullarının iyileştirilmesine üst düzeyde katkıda bulunmalarını beklemek gerçekçi bir yaklaşım olmaz.

Kaynakça:

Ali Çağatay KILINÇ, Emine BOZKURT, Hafize İLHAN. (2018) Öğretmen özerkliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi

İbrahim Hakkı ÖZTÜRK. (2011) Öğretmen özerkliği üzerine kuramsal bir inceleme. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi

Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (2024). TYMM

İYİ, KÖTÜ VE ENDOKTRİNASYON

Süleyman A.

Türkiye’de eğitim müfredatlarının ideolojik ve ahlaki yönlendirmelerle şekillendiğini gözlemlemek zor değildir. Türkiye Yüzyılı Maarif Müfredatı, ideolojik manipülasyon ve yüzeysel içerikleriyle ön plana çıkmaktadır. Özellikle D.4.1.6 maddesinde belirtilen “Arkadaşlarını iyiliğe teşvik ederek onları kötülüklerden uzaklaştırmaya çalışır” ifadesi, eğitimin içeriksel çerçevesini anlamada önemli bir gösterge rolündedir. Ancak burada kullanılan “iyilik” ve “kötülük” kavramları muğlaklığıyla endoktrinasyonu çağrıştıran bir hale gelmektedir. Bu yazıda, Türkiye’nin ideolojik durumu ile müfredatın içeriğinin ideolojik yönlendirmelerini birlikte değerlendirerek eğitimin aslında nasıl bir manipülasyon aracı haline getirildiğini tartışacağız.

İyilik ve Kötülüğün İdeolojik Manipülasyonu

Maarif müfredatındaki D.4.1.6 beyanatı, öğrencilerin arkadaşlarını “iyiliğe teşvik ederek kötülüklerden uzaklaştırmaya çalışmaları” (2024, s.77) gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak, bu ifade, iyilik ve kötülük kavramlarının egemen sınıf tarafından belirlenip, medya ve eğitim araçları aracılığıyla manipüle edildiği bir dönemde, eleştiriye tabii olmalıdır. Anto-

nio Gramsci'nin kültürel hegemonya kavramı, egemen sınıfın kültürel kurumları kontrol ederek kendi ideolojisini yaydığını ve alternatif düşünceleri bastırdığını öne sürer. Bu bağlamda, müfredatın iyilik ve kötülük tanımları, öğrencilere bağımsız düşünme fırsatı sunmaktan ziyade, onları mevcut ideolojik normlara uymaya zorlamaktadır. Gramsci'nin hegemonya yorumu Türkiye Yüzyılı Maarif Müfredatı ile varılmak istenen toplumsal değişimi kolaylıkla anlamamızı sağlayacaktır. Zira Gramsci'ye göre hegemonya, rızanın imal edilmesidir (Aka, 2009, s. 330). Yapılan değişikliklere, usulsüzlüklere, vergi kaçırmalara, kadın cinayetlerine, nefret suçlarına, kara para aklamalara, sendikalaştıkları için işten atılmalara, maaşların düşüklüğüne, çocuk işçilere, düşük emekli maaşına, tecavüzlere, sansüre, fikir özgürlüğünün kısıtlanmasına rıza gösterecek yurttaşların yaratılmasıyla gerçekleşecek bir toplumsal değişim, eğitim yoluyla sağlanacaktır. Bireyler, hayatları boyunca taşıyacakları ve birçoklarının asla terk etmeye razı olmayacağı birçok inanış ve görüşleri henüz bir çocukken, yani devletin zorunlu kıldığı eğitim sisteminin içinde, zorunlu kıldığı müfredatın ona dayattıkları ışığında kazanacaktır.

Edindikleri alışkanlıkların tümü, gelecekte en azından oy kullanmak suretiyle politikleşecek yurttaşların rızasını daha kolay alabilmek ve onları rahatlıkla yönetebilmek için devletin uzun vadeli toplumsal projeleriyle uyum içinde olmalıdır. Bu sebeple eğitimde alınacak kararlar, milyonlarca çocuğun, gelecekte verecekleri kararları doğrudan inşa edecektir.

Louis Althusser'in ideolojik devlet aygıtları teorisi de bu durumu destekler niteliktedir. Althusser'e göre, okullar gibi ideolojik devlet aygıtları, bireyleri eğitir ancak bunu "egemen ideolojiye boyun eğmeyi ya da onun 'pratiğine' hakim olmayı sağlayan biçimlerde" yapar (Althusser, 1971, p.133). Yani eğitim, bir ideoloji aparatı olarak bireyleri mevcut toplumsal düzeni kabul etmeye ve sürdürmeye razı eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Müfredatında, öğrenciler neyin iyi neyin kötü olduğuna dair karar verme yetisine sahip olmaktan ziyade, bu kararların başkaları tarafından alındığını görmektedirler. Onların rolü yalnızca sosyal medyada, basında, okul kitaplarında, öğretmenlerin davranış ve söylemlerinde gördükleri ve iktidarın toplumu gericileştirme sürecinin yansıması olan öğretilere gönülsüz de olsa razı olmak olacaktır. Böylesi uygulamalara razı gelemeyecek olsalar dahi, toplumsal her organdan yapılan etkinin atında umutsuzluğa ve çaresizliğe kapılacaklardır. Böylece çocuk, "herkes böyle yapıyor, ben neden yapmamayım" düşüncesiyle tam da istenilen zihinsel ve davranışsal şekle sokulmuş olacaktır. Bir diğer deyişle çocuk artık sonuçlara razı gelmiş bir yurttaş görevini kendine isteksizce rol biçmiştir.

Bu isteksizlik sürecinde, daha evvelden kendi ahlak çerçevesinde "kötü" olarak nitelendirildiği davranış ve zihniyetler artık o kadar çok kendini tekrar etmiştir ki, "kötülük" normalleşmiş ve hegemonya sahipleri tarafından işaret edilen kötüler dışındaki her kötülük "normal" olmuştur. Benzer biçimde insani davranıştan ileri gelecek "iyilik" düşüncesi ve tavırları da insanca olmaktan ziyade, "itaat etme", "şükür etme", "aza tamah etme", "vatan-milllete faydalı olma", "devletine hizmet etme", "çalışıyor ama yapıyor" vb. gibi hegemonyanın gücünü pekiştirecek alışkanlıkların edimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece gelecekte topluma katılım gösterecek yurttaşların "iyilik" ve "kötülük" normaları manipüle edilmiş olmaktadır. "İyilik" ve "kötülük" gibi ahlaki kavramların eğitimde bu kadar belirgin şekilde vurgulanması, aslında öğrencilerin egemen ideolojiye rıza göstermesini sağlayan bir hegemonik araçtır. Bu durumda öğrencilere kendi ahlaki yargılarını oluşturma imkanı sunulmaz; onlara neyin iyi neyin kötü olduğu, doğrudan devletin propaganda organları tarafından üretilir, her türlü basın ve sosyal medya organı ile aktarılır ve müfredatla dikte edilir.

Felsefe Müfredatının Yüzeyselliği ve Kutuplaşma

Türkiye Yüzyılı Maarif Müfredatında felsefe geniş bir yelpazede ele alınmasına rağmen, derinlikten yoksundur. Zira yalnızca 10. ve 11. Sınıflarda felsefe dersi alacak öğrencilerin,

tarihi Antik Mısır'a kadar uzanan bir etkinliği, felsefeyi, 4 dönemde etraflıca kavrayıp yorumlayabilecek düzeye gelmeleri mümkün değildir. Felsefe müfredatının geniş yelpazede olması okuyucuyu yanıltmasın, zira bu genişlik, yalnızca birçok felsefe okullarından en az bir defa bahsetmekten öteye geçememiş olduğu için derinlikten yoksundur. Üstelik bir felsefe müfredatının Simone de Beauvoir, Hypatia, Judith Butler, İoanna Kuçuradi gibi kadın filozoflara, ezilenlerin haklar ve insanca yaşama mücadelesi veren Karl Marx, Martin Luther King Jr. ya da Gandhi gibi isimlere yer vermemesi de özünde bir yüzeyselleştirme çabası olduğunu açıkça göstermektedir. Bu durum, 12 Eylül'den itibaren sol düşünceye vurulan ambargonun en açık göstergelerinden de biridir. 2024 verilerine göre, ayrıcalıklı bir zümre göz ardı edilirse, Türkiye'deki işsizlik oranı %8,8'dir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024). Bu, Türkiye'de %91,2'lik bir kesimin çalıştığını, yani işçi olduğunu gösterir. Toplumun bu kadar kalabalık bir kesimini oluşturan işçilere, okullarda kadın haklarını, işçi haklarını, ya da insan haklarını öğretmek, devletin hegemonyasının ve gelecekte ulaşmak istediği projesini sabote edecektir.

Bu sabotajı önlemek için yurttaşların hangi olayı ve davranışı, ya da daha da dehşet verici olarak doğrudan hangi insanı/insanları "iyi" ya da "kötü" olarak işaret edeceği empoze edilmelidir. 2 seneye sıkıştırılmış felsefe eğitimi ve kalitesiz bilimsel eğitim ile yüzeysel sorgulama, analiz etme ve yorumlama yetenekleri ile öğrencilerin kendilik oluşumuna zarar verecek ve hegemonyanın altında silik bir nesli doğuracaktır. Böylesi bir eğitim, yüzeysellikten kaynaklı kutuplaşmayla, hoşgörü ve birliktelik duygularının gelişmesine engel olacaktır. Toplumun %90'dan fazlasını oluşturan işçilerin birleşmesi ve birbirini daha hoşgörlü bir biçimde anlaması iktidarın ulaşmaya çalıştığını projesi için oldukça tehlikelidir. Bu yüzden din, ırk, cinsel yönelim ve ideoloji gibi ayrıştırma ve nefret söylemleri ekerek insanların arasında yüzeysel fikirlerle derin nefret çatlakları oluşturmaya çalışacaklardır.

Bu noktada okuyucu, cehaletle ya da cahil insanlarla mücadele edildiği yanılgısına düşmesin. Zira karşımızda bilinci bir zihniyet tarafından yanlış yere yönlendirilmiş bir topluluk vardır. Manipüle edilmiş ya da fikir empoze edilmiş insanlar cahil değildir, zira onlara bir fikir halihazırda empoze edilmiştir, yani onlar zaten başka bir biçimde eğitilmiştir. İşte burada yine "iyi" ve "kötü" kavramları kendi muğlaklığını ortaya koymaktadır, bu insanlar eğitimsiz değil, ancak kendi "iyi" ve "kötü" normlarını üretmekten yoksun bırakılmıştır. Onlara empoze edilen "iyi" ve "kötü" cehaletten ileri gelen bir norm oluşumuna değil, böyle olması için özellikle eğitilmiş bir çabaya işaret eder. Böylesi özenli bir organizasyon ve örgütlenmenin karşısında bulunduğu bilincine varılmalı ve bunun karşısında sol mücadele elinden gelenden daha fazlasını vermelidir. Zira nehir halihazırda bir yöne akarken, onun akış yönünü değiştirmek isteyen bizlersek; bu yolda en çok mücadele vermek zorunda olan da yine bizleriz. İşte şimdi bu metni okuduktan sonra, daha tam anlamıyla insanca yaşamak için eyleme geçmek vaktidir! Karl Marx'ın da dediği gibi, "Dünyayı yalnızca yorumlamak yetmez, onu değiştirmek gerekir" (1845)

Bütün okulların öğrencileri, birleşin!

Sonuç

Sonuç olarak, Türkiye Yüzyılı Maarif Müfredatı, eğitim aracılığıyla ideolojik manipülasyonun en etkili örneklerinden biridir. "İyilik" ve "kötülük" gibi muğlak kavramlar, egemen sınıfın kontrolü altında şekillendirilerek öğrencilere dayatılmaktadır. Bu müfredat, bireylerin sorgulama yetisini köreltip, onları sistemin sadık bireyelerine dönüştürmeyi hedeflemektedir. Öğrencilere empoze edilen "iyilik" ve "kötülük" kavramları, bireylerin kendi ahlaki yargılarını oluşturmaktan çok, egemen ideolojiye boyun eğmeyi öğretmektedir. Eğitim, yalnızca bilgi edinme süreci olmaktan çıkmış, toplumsal ve politik rıza inşa etme aracı ha-

line gelmiştir. Bu koşullarda, bireylerin özgürlüğü ve kendilik oluşumu tehlikeye atılmakta, gerçek bir toplumsal değişim için eğitimde devrimsel bir dönüşüm şart hale gelmektedir.

Kaynakça:

Aka, A. (2009). Antonio Gramsci ve "hegemonik okul". *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 329-338.

Althusser, L. (1971). *Ideology and ideological state apparatuses*. In L. Althusser (Ed.), *Lenin and philosophy and other essays*. Monthly Review Press.

Althusser, L. (2019). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları* (M. Özışık, Çev.). İletişim Yayınları.

Gramsci, A. (2007). *Hapishane defterleri seçmeler*. Dipnot Yayınları.

Marx, K. (1845). *Feuerbach üzerine tezler*. In F. Engels (Ed.), *Ludwig Feuerbach and the end of classical German philosophy* (Trans. R. Tucker). Progress Publishers.

Marx, K., & Engels, F. (2014). *Komünist manifesto*. Yordam Kitap.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2024). *Türkiye Yüzyılı maarif modeli: Öğretim programları ortak metin*.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *İstihdam*. <https://www.sbb.gov.tr/istihdam/>

AİLENİN BÜTÜNLÜĞÜ MÜ ÇOCUĞUN GÜVENLİĞİ Mİ?

Tanyel Süzer

Sosyal öğrenme kuramının ortaya çıkışı Tarde'nin "taklit kanunları" teorisine dayanır. Teoriye göre bireyler etkileşim ve taklit yolu ile öğrenirler. Sosyal öğrenme kuramı günümüzde Albert Bandura ile anılmaktadır ve temel prensibi bireyin diğer insanların davranışlarını ve sonuçlarını gözlem ve taklit yolu ile öğrenebildiğidir. İyi veya kötü bütün davranışlar aile üyeleri, akran grupları, iş arkadaşları ile iletişim sırasında öğrenilir. Çocukluk ve ergenlik döneminde aile üyelerinin ilişkilerinde nasıl hareket ettiklerini gözleyen çocuk ya da gençler, söylenenler farklı olsa da, bu davranışları alternatif olarak öğrenirler. Aile içerisinde, okulda, akran gruplarında, çocukluk ve ergenlik süresince şahit olunan ve maruz kalınan olumsuz davranışlar bireylerin uygun sorun çözme yöntemlerini öğrenememesine neden olur. Şiddet ve saldırganlık çoğunlukla karşılaşılan sorunlarla ne şekilde başa çıkılacağı gibi yaşamsal becerilerin öğrenilmemesinden kaynaklanmaktadır. Eğer birey sosyalleşirken etrafındaki kişilerin ahlaki ve akılcı olarak sorunları çözdüklerini, yapıcı yaklaşıtlarını görürse benzer şekilde davranışlar geliştirecek; ahlak ve akıl dışı yöntemler, saldırgan ve şiddet içeren tepkiler gözlemlerse istemeden de olsa bu tepkileri sorun çözme yöntemi olarak benimseyecektir (Gönül, 2023).

Geleneksel toplumlarda kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması ailede başlar ve okulda devam eder. “Aile, geleneğin bir parçası olarak toplumsal yapı içerisinde varlığını devam ettiren ve meydana gelen gelişmeler karşısında varlığını geleneğe sığınarak muhafaza eden bir kurumdur” (Duran 2022). Ailenin önemli işlevlerinden birinin çocukların yetiştirilmesi ve topluma kazandırılması olduğu ifade edilmektedir. Ailelerin, çocukların beslenme, bakılma, korunma, sevilme ve eğitim gereksinimlerini karşılaması beklenir. Ebeveyn, severek, özenli bir bakım vererek çocuğa bir güven ortamı yaratmalı, onun sağlıklı büyümesini güvence altına almalıdır. Kuralları öğretmek, davranışlarına yön vererek, güç durumlarda da yol gösterip yanında olarak çocukları desteklemelidir. Ebeveyn çocuk arasında gelişen sıcak bir ilişki çocukların, sorumlu ve kendi kendini denetleyebilir bir kişilik geliştirmesine yardım ederken, düşmanca ilişki ise saldırganlığı destekler (Özensel, 2004). Ailenin toplumsal biçimlenişinde rol oynayan temel etmenler din, gelenek ve ekonomi olmuştur. Dünyada ve Türkiye’de yaşanmakta olan hızlı toplumsal dönüşüm aile üyelerinin rol ve sorumluluklarında değişime yol açmakta, yaşanan ekonomik, politik ve iklim değişiklikleri ailenin yapısı ve işlevini etkilemektedir.

Göç, yoksulluk, işsizlik, sosyal yardıma ihtiyaç duyan hane halkı sayısının sürekli artmakta oluşu, gelir dağılımı bozukluğu, sosyal güvencesizlik, bölgeler arası eşitsizlik gibi etkenler bireyleri ve aile yapısını da önemli ölçüde etkilemektedir (Duran, 2022). Bu etkenler aynı zamanda çocuk ihmal ve istismarına zemin hazırlayan değişkenlerdir. Çocukların ihmal ve istismar riskini arttıran ebeveyn faktörleri ele alındığında zihinsel yetersizlik ya da akıl hastalıkların yanı sıra yoksulluk, düşük eğitim, depresyon ve anksiyete gibi duygu durum bozuklukları, boşanma ve yalnız ebeveynlik, büyük aileler, sosyal yalıtılmışlık ve istismar geçmişine sahip olmak gibi durumların da olduğu belirtilmektedir (Aunos, Goupil ve Feldman, 2003). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın 2014 yılında yayınladığı Türkiye Aile Yapısı Araştırması, Tespitler ve Öneriler raporunda ebeveynlerin çocuklarla ilgili düşüncelerinin yaygın olarak muhafazakâr bir tutum sergilediği belirtilmiştir. Raporda, Türkiye’de çocuğun kendi başına bir değer olmaktan ziyade aileye katkı, yaşlılıkta destek, eşleri yakınlaştırma gibi unsurlarla birlikte anılıyor ve çocuklarla ilgili beklentilerin bu yönde şekillendiği ifade edilmiştir. Türkiye Aile Yapısı Araştırması’nda aile içinde farklı ceza uygulamalarının kullanıldığı, çocuklara verilen cezaların özellikle düşük eğitim seviyeli ailelerde oldukça ağırlaştığı görülmektedir. Anne babalar ile çocuklar arasında yaşanan sorunların çözümü, çocuklara sağlıklı, gelişimlerini destekleyici bir yaklaşım geliştirmek için anne baba ile çocuklar arasında yaşanan sorunlar için çocuk yetiştirme konusunda eğitim ve danışmanlık programlarının yaygınlaştırılması, kurumsal destek hizmetlerinin sunulması ihtiyacı dikkat çekmektedir.

Yeni Yüzyıl Maarif Modeli ortak metninde “Değerler Tablosu”nda yer alan Aile başlığı; (1) Aile birliğine önem vermek, (2) Aile içi dayanışma göstermek, (3) Aile içi iletişimi güçlendirmek ve (4) Aile içi sorumlulukları yerine getirmek gibi başlangıçta olumlu algılanabilecek dört basamağa ayrılmıştır. Ancak bu basamakların hedef eylemleri incelendiğinde öncelikle aile bütünlüğü vurgusu yaparak boşanmış aileye sahip çocuklar, büyükanne/babasıyla yaşayan çocuklar ile anne, babası olmayan çocuklara karşı gerekli hassasiyet gösterilmediği görülmektedir. Diğer taraftan anne baba ilişkisi açısından boşanmayla sonuçlanması beklenen bir evlilikte ailenin bir arada kalmasına ilişkin, çocuklar üzerinde baskı oluşturabilecek bir dayatma söz konusudur. Çocukların güvenliği, sağlığı ve faydasını korumak ailedeki yetişkinlerin sorumluluğu olması gerekirken “D2.1.2. Aile kurumunun önemini benimseyerek devamlılığı için çaba gösterir., D2.2.4. Ailede yaşanan problemlere çözüm yolları üretir., D2.3.6. Aile bağlarını güçlendirmek için mizahı bir araç olarak kullanır.” gibi hedefler ile çocuk ve gençlerin bilişsel ve ruhsal gelişimlerine zarar veren olası, eşler arasında ya da ebeveyn ile çocuk arasında gerçekleşen fiziksel, cinsel ve/veya duygusal şiddet durumlarında, aile bütünlüğü adı altında mağdur olmayı normalleştiren bir anlayış yerleştirilmektedir.

Eğitim, aile ve din toplumu Őekillendirmekte en temel bileŐenlerdir. Milli Eğitim Bakanlığı siyasi ideolojileri doğrultusunda, kendi inanç anlayıŐlarını k¼¼¼k yaŐtan itibaren ¼ocuklara empoze etmeyi hedeflemiŐ, bireyin/kadının/¼ocuđun onurlu yaşam hakkını savunmak/vurgulamak/¼đđretmek yerine aile kavramını kutsallaŐtırmaktadır. T¼rkiye İŞçi Partisi eğitim sisteminin ¼ocuk haklarına ilişkin bilinç oluŐturarak, geleneksel cinsiyet rollerinin neden olduğu eŐsitsizliđe ¼öz¼m bulan bir anlayışla, mevcut aile yapısının niteliğini deđiŐtiren yeniden yapılandırılması gerektiğini savunmaktadır. TİP, ailenin ataerkil ideolojilerden sıyrılması, kadınların eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi, ev i¼i ve bakım emeğinin s¼m¼r¼lmemesi, taciz, tecav¼¼¼z ve istismarla, ¼ocukluk ¼ađında evlendirilme gibi hak ihlalleriyle karŐılaŐmaması i¼in m¼cadele etmektedir. Kadın ve erkeğin maddi, fiziksel ve g¼nl¼¼k yaşam ihtiya¼larını karşılamak i¼in değil sevgi, paylaŐım, eŐitlik temelinde bağ kurabildiği, g¼ven duygusu, bağımsızlık ve empati becerileri y¼¼ksek ¼ocukların yetiŐtirildiđi, her yaşta ve farklı gelişim özelliğindeki bireylerin haklarının korunduğu aile yapısının oluŐturulması i¼in eğitimin bilimsel, laik ve evrensel ahlaki değerler doğrultusunda yapılandırılması devletin sorumluluğudur.

Kaynakça:

Aunos, M., Goupil, G., & Feldman, M. (2003). Mothers with intellectual disabilities who do or do not have custody of their children. *Journal on Developmental Disabilities*, 10(2), 65-79.

Duran, R. (2022). T¼rkiye aile yapısının geleceğine y¼nelik ¼ıkarımların değerlendirilmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile AraŐtırmaları Dergisi*, 2(1), 147-164.

G¼n¼¼l, T. (2023). Sosyal ¼đđrenme kuramı perspektifinden orta¼đđretim ¼đđrencilerinin Őidet algılarının incelenmesi (Konya ¼rneđi).

¼zensel, E. (2004). T¼rk toplumunda ¼ocuđun yetiŐtirilmesinde annenin rol¼¼: Konya ili ¼rneđi *Değerler Eğitimi Dergisi*, 2 (6), 77-96.

EĞİTİM HER ÇOCUĞUN TEMEL HAKKI: ENGELLİ ÖĞRENCİLERİN KAPSAYICI EĞİTİM MÜCADELESİ

Şirin Sim, Eylül 2024

Aylardan Eylül, okullar açıldı. Eğitim çağındaki tüm çocuklar okullarına başladı. Öğretmenin söylediklerini anlayan, zil çalınca koşu koşu teneffüse çıkan, arkadaşları ile sohbet eden, “Merhaba, oyun oynayalım mı?” deyip yeni arkadaşlar edinen, bahçede top oynayan, arkadaşı onu kızdırınca arkadaşını uyaran, baş edemeyince gidip öğretmenine şikayet eden çocuklar... Aynı çocuklar eve gidince de tüm gününü aile bireylerine anlatıyor. Çocuk sahibi pek çok aile için üzerine pek düşünülmeden yaşanan bir rutin bu. Ancak bazı aileler için bu rutin böyle ilerlemiyor. Okullar açılmış olsa da bazı öğrencilerin hangi okula gidecekleri belli değil, bazıları okula kayıtlı ama sınıftaki etkinlikleri takip edemiyor, bazı öğrencilerin okula gidecek medikal desteği yok(1), bazıları için iletişim kurmak çok zor, bazılarının kullandığı dili anlayan, bilen yok, bazıları da eğitim ortamında şiddet görüyor(2), bazıları için eğitim pahalı. Kim mi onlar? Onlar ülkemizin engelli öğrencileri.

Kapsayıcı eğitim, farklı öğrenme ihtiyaçlarına sahip tüm öğrencilerin aynı eğitim ortamında öğrenim görmesini destekleyen bir yaklaşım olarak tanımlanır(3,4). Bu yaklaşım, öğrencilerin engelleri, yetenekleri veya sosyo-ekonomik durumları ne olursa olsun eşit eğitim fırsatlarına sahip olmalarını hedefler. Kapsayıcı eğitim, yalnızca fiziksel olarak aynı sınıfı paylaşmayı değil, her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına uygun yöntemlerle desteklenmesini ve eğitim ortamına tam katılım sağlamasını amaçlar. Birleşmiş Milletler’in 2006 yılında kabul ettiği Engelli Hakları Sözleşmesi(5), kapsayıcı eğitimi bir hak olarak tanımlar ve sözleşmeye taraf devletlerin bu modeli uygulaması gerektiğini belirtir.

Ülkemizde kapsayıcı eğitimin temelleri, Anayasa’nın eğitim hakkına ilişkin maddelerinde ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) politikalarında yer almaktadır. 573 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (1997)(6), Engelliler Hakkında Kanun (2007)(7) ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2020)(8) engelli bireylerin eğitime erişim haklarını yasal olarak güvence altına alır. Bu yasal güvenceye göre, engelli öğrenciler yasal adıyla kaynaştırma yoluyla genel eğitim sınıflarında akranları ile birlikte eğitim alabilir. Kaynaştırma hakkından yararlanan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) hazırlanması, öğretimin uyarlanması ve öğrencinin ihtiyaçlarına göre bireyselleştirilmesi ve gereksinim duyduğunda eğitim desteği sunulması bir gerekliliktir. Ayrıca, Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de engelli bireylerin kapsayıcı eğitimden faydalanması hakkı vurgulanmaktadır.

Peki azımsanmayacak bir süredir “yasal dayanağı olan” kapsayıcı eğitim ortamları engelli

öğrencilere sunuluyor mu ya da engelli çocuklar eğitim ortamlarına erişebiliyor mu gelin bunu konuşalım. Öncelikle birçok alanda olduğu gibi engelli çocukların eğitim hakkına erişimi konusunda da yasal dayanaklar olması, bu yasaların etkin biçimde uygulandığı anlamına gelmiyor. Yapılan araştırmalar(9,10), ülkemizde kaynaştırma eğitiminin yaygınlaşmasına rağmen, uygulamada bazı zorluklarla karşılaşıldığını gösteriyor. Bu zorluklar arasında öğretmenlerin engelli çocuklarla çalışma konusundaki bilgi ve deneyim eksiklikleri, sınıflardaki öğrenci sayılarının yüksek olması ve öğretmenlerin engelli çocuğa uyarlama yapacak fırsat bulamaması yer alıyor. Engelli öğrencinin eğitim ortamından etkin yararlanması için sadece okula kayıt olması ve gidip gelmesi yeterli değil. Kapsayıcı eğitimde rehberlik, psikolojik danışmanlık, özel eğitim ve diğer destek hizmetlerinin de her engelli çocuk için erişilebilir olması gerekir. Önemli zorluklardan biri de okul ortamında yer alan okul yönetimi, okul personeli, akranlar ve diğer ebeveynlerin farkındalığının düşük olması. Farkındalığın düşük olmasına ilişkin en çarpıcı örnek bir okulun özel eğitim sınıfına devam eden otizmli öğrencilerin okuldaki diğer ebeveynler tarafından yuhalanması gösterilebilir(11).

Yazının bu bölümüne kadar tablo karamsar olabilir. Bu karamsar tabloyu değiştirmek için gerçekçi, uygulanabilir ve bilimsel bazı adımlar da mevcut tabi ki.

Son yıllarda iktidar, üniversite mezun sayısını artırmak amacıyla bulduğu boş binaları üniversiteye dönüştürür hale geldi. Ülkemizdeki devlet ve vakıf üniversitelerinin 97'sinde eğitim fakültesi bulunuyor(12). Bu durum, üniversite eğitiminde nitelikten çok niceliğe odaklanan bir yaklaşımın benimsendiğini ortaya koyuyor. Dolayısıyla eğitimin kalitesinin artması yerine, yeterli donanımına sahip olmayan öğretmenlerin eğitim sistemine dahil olduğu bir tablo ortaya çıkıyor. Bu nedenle, eğitim fakültelerini ve kontenjanları artırmak için harcanan bütçeyi, sınıf ve branş öğretmenlerinin engelli çocukların ihtiyaçları konusunda yeterince bilgi sahibi olmasını sağlayacak kapsamlı bir öğretmen yetiştirme sistemi kurmaya yönlendirmeliyiz. Bu sistem, öğretmen adaylarına kapsayıcı eğitim konusunda pratik beceriler kazandıracak şekilde yeniden yapılandırılmalı ve eğitim müfredatlarına engelli çocuklarla çalışma konusunda zorunlu dersler eklenmeli.

Ülkemizde genel eğitim sınıfında kaynaştırma öğrencisi olarak 384.250 çocuk kayıtlı(13). Bu çocukların engel türleri, engelden ne kadar etkilendikleri ve sınıf içinde ne kadar desteğe gereksinim duydukları farklılık gösteriyor. Ancak, sınıf başına düşen öğrenci sayısının fazla olması, öğretmenlerin her bir çocuğun bireysel ihtiyaçlarına uygun uyarlamalar yapmasını neredeyse imkânsız hale getiriyor. Ülkemizde "adrese dayalı yerleştirme" olduğu iddia edilse de, özellikle daha nezih mahallelerdeki okullar, güvenli ortamları, temizliği, asil olarak atanmış ve deneyimli öğretmenleri nedeniyle ebeveynler tarafından sıklıkla tercih ediliyor. Oysa her okulun güvenli, temiz ve alanında deneyimli, asil olarak atanmış öğretmenlerden oluşması gerekliliği, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması açısından kritik önemdedir. Bu şekilde, sınıf mevcutlarının azalması sağlanarak, öğretmenlerin engelli çocukların gereksinimlerine yönelik daha etkili ve bireysel eğitim sunmaları mümkün olur. Böylece, daha kapsayıcı okullar ve müfredatlar oluşturma hedefine bir adım daha yaklaşabiliriz.

Ülkemizde pek çok alana bütçe ayrılabilirken, eğitime, özellikle de engelli bireylerin eğitimine ayrılan bütçe ne yazık ki oldukça sınırlı kalıyor. Örneğin, bir engelli öğrencinin sınıfta bir kolaylaştırıcıya, yani halk arasında bilinen adıyla "gölge öğretmene" ihtiyacı varsa, bu ihtiyacın finansmanını aileler üstlenmek zorunda kalıyor. Aynı şekilde, engelli öğrencinin devletin ücretsiz olarak sunduğu haftada 2 saat bireysel ve 1 saat grup eğitiminin yanı sıra ek eğitim, tedavi veya terapi hizmetine ihtiyacı olduğunda, bu masrafları da yine aileler karşılamak durumunda. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması için, her çocuğun eşit eğitim hakkına sahip olduğunu kabul eden somut adımlar atılmalı. Okullarda "gölge öğretmen"

mesleği resmi olarak tanınmalı ve bu öğretmenlerin maliyeti devlet tarafından finanse edilmeli. Bu sayede, tüm çocukların ihtiyaç duydukları desteği alarak eğitim hayatlarında eşit fırsatlara sahip olmaları sağlanabilir.

Ülkemizde engelli çocukların eğitim haklarını savunan, kapsayıcı eğitimin sağlanması için mücadele eden birçok sivil toplum kuruluşu (STK) bulunuyor. Bu STK'lar eğitimde fırsat eşitliğini desteklemek adına bilimsel metodolojilerle çalışıyor. Ancak, iktidarın ne olduğu ve tam olarak ne yaptığı belirsiz cemaat ve tarikatlarla işbirliği yapması, eğitim sisteminin tarafsızlığını, şeffaflığını ve bilimselliğini ciddi biçimde zedelerken, eğitim politikalarının ve uygulamalarının toplumun geniş kesimlerinin ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesini de engelliyor. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için, devletin engellilik alanında uzmanlaşmış ve bilimsel yaklaşımları benimseyen STK'larla işbirliği yapması gerekiyor. Bu biçimde, her çocuğun eşit eğitim fırsatlarına erişmesini destekleyen, kanıta dayalı ve kapsayıcı bir eğitim sistemi inşa edilebilir.

Sonuç olarak, engelli öğrencilerin kapsayıcı eğitim hakkı, yalnızca bir yasal zorunluluk değil, aynı zamanda daha adil ve eşitlikçi bir toplumun inşası için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Her çocuğun eğitimden eşit düzeyde yararlanabilmesi, onların geleceğe umutla bakabilmesi ve toplumda tam anlamıyla yer bulabilmesi için elzemdir. Türkiye'deki mevcut yasal düzenlemeler önemli bir adım olmakla birlikte, bu hakların etkin biçimde hayata geçirilmesi, toplumsal farkındalığın artırılması ve eğitimde adaletin sağlanması için daha fazla çaba gerekmektedir. Unutmayalım ki, eğitim hakkı, her çocuğun hakkıdır ve bu hak, engellerle sınırlandırılmaz.

Kaynakça:

https://www.youtube.com/watch?v=g6nR_SYr99Q

<https://www.sozcu.com.tr/eli-sopali-ogretmen-istanbul-da-otizimli-ogrenciye-siddet-p21254>

A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education. Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000248254>

UNICEF. (2013). The State of the World's Children: Children with Disabilities. Available at: <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2013>

United Nations, Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

MEB, (1997). 573 Sayılı özel eğitim hakkında kanun hükmünde kararname. Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete.

TBMM, (2005). Engelliler hakkında kanun. Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete.

MEB, (2020). Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği. Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete.

Gök, F. & Erkan, Z. (2020). Türkiye'de kapsayıcı eğitim uygulamaları ve zorluklar: Türkiye'deki kaynaştırma eğitimi uygulamaları ve bu uygulamaların karşılaştığı zorluklar üzerine yapılan bir çalışma. Eğitim Bilimleri Dergisi, 45(2), 120-135.

Yılmaz, G. (2021). Otizmliler Öğrencilerin Kapsayıcı Eğitimde Desteklenmesi: Otizmliler çocukların eğitimde karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri üzerine yapılan bir çalışma. Özel Eğitim Dergisi, 12(3), 25-40.

<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/aksarayda-velilerden-tepki-ceken-eylem-otizmliler-cocuklari-yuhaladilar-1700592>

YÖK İstatistik

DEHB'Lİ ÖĞRENCİLERE DESTEK: BELİRTİLERİ TANIMA VE ETKİLİ SINIF STRATEJİLERİ

Yazar: Cierra Olsen

Çeviri: Tülay Ararat

Giriş

Dikkat Eksikliği/Hiperaktivite Bozukluğu, diğer adıyla DEHB, günümüzde gençleri etkileyen en yaygın zihinsel bozukluklardan biridir. DEHB vakfının belirttiğine göre, 30 öğrenciden 1'ine teşhis konuyor ve semptomlar genellikle 12 yaşından önce bile görülebiliyor. DEHB, Ulusal Sağlık Hizmetleri tarafından insanların davranışlarını etkileyen, bireyleri huzursuz ve dürtüsel hale getiren ve konsantre olma yeteneklerini azaltan bir bozukluk olarak tanımlanıyor. Okullarda bu, sınıfta dikkat etmeme, hayallere dalma veya öğretmeni sürekli olarak bölme şeklinde olabilir. Bu nedenle, ebeveynlerin, bakıcıların ve öğretmenlerin DEHB'nin öğrencilerde nasıl gözüktüğünü anlamaları, çocukların eğitimlerinde daha başarılı olmalarına yardımcı olabilmemiz için çok önemlidir.

DEHB ve Dışsal Etkiler

DEHB, bir çocuk sınıfta rahatsız edici olduğunda veya katılım sağlayamadığında ilk şüphelenilen sorunlardan biridir. Ancak, hareketsiz oturamama gibi davranışların DEHB'ye işaret edebileceği doğru olsa da, durum her zaman böyle değildir. Bu alışkanlıkların daha derin bir nedeni olabilir, örneğin önceki gelişim sorunları veya evde yaşanan sorunlar gibi. Ev hayatlarında yeterli ilgi görmeyen çocuklar, olumlu bir sonucu olmasa bile, sadece arkadaşlarının veya öğretmenlerinin dikkatini çekmek için okulda yaramazlık yapabilirler. Hareketsiz oturamama gibi davranışlar dikkat edememe, Yaygın Anksiyete Bozukluğu veya disleksi gibi diğer ruhsal hastalıklara veya bozukluklara da işaret edebilir.

Çocukların genel olarak hareketsiz oturmaya ve sessiz olmaya yatkın olmadıklarını belirtmek önemlidir. DEHB tanısı yalnızca bu davranış aşırı hale geldiğinde ve günlük fonksiyonlarını bozduğunda düşünülmelidir.

DEHB belirtileri

DEHB ile ilişkili üç davranış dikkatsiz davranış, hiperaktif davranış ve dürtüsel davranıştır.

Adından da anlaşılacağı gibi dikkatsiz davranış, bir öğrencinin öğretmenlere veya tek bir konuya sürekli olarak dikkatini verememesi durumudur. Bu, ödevleri kaçırma, sınıfta aşırı hayal kurma, talimatları takip etmede zorluk çekme veya kağıt, sırt çantası veya dizüstü bilgisayar gibi eşyaları sürekli kaybetme şeklinde ortaya çıkabilir. Bu tür davranışlar, insanlar DEHB'yi düşündüklerinde akla gelen en yaygın türdür; bu nedenle, fark edilmesi oldukça kolaydır ve öğrenciye yardımcı olmanın çok sayıda yolu vardır.

Hiperaktif davranış, öğrencinin bir süre yerinde kalamama durumudur. Bu, koltukta kıpırdanma, uygunsuz şekilde koşma ve tırmanma, kronik sabırsızlık veya kıpır kıpır olma şeklinde ortaya çıkabilir. Bu çocukların sürekli hareket halinde olmaları gerekir ve hareketsiz ve odaklanmış kalma konusunda aşırı zorluk çekerler.

Son olarak, dürtüsel davranış kendini sessiz kalamama olarak gösterebilir. Bu öğrenciler sınıfta bağırabilir, arkadaşlarının ve öğretmenlerinin sözünü kesebilir veya uzun süreler boyunca aşırı konuşabilirler. Genellikle düşünmeden hareket ederler ve konuşurlar, bu da onları başlarını derde sokabilir. Dürtüsel davranış ve hiperaktif davranış genellikle birlikte görülür ve İngiltere'nin en iyi DEHB değerlendirme ve tedavi kliniği olan DEHB Merkezi'ne göre hiperaktivite-dürtüsel tip olarak bilinir.

Nasıl yardımcı olabiliriz?

Birçok öğretmen, DEHB'li bir çocukla uğraşmanın sinir bozucu olduğunu söyler. Elbette, sürekli dikkati dağınık bir çocuğa ders vermek asla kolay olmayacaktır. Ancak, çocuğun rahatsız edici veya birlikte çalışması zor tavırları kasıtlı yapmadığını anlamak önemlidir ve eğitimcilerin DEHB'li bir öğrenciyle daha iyi başa çıkmak için kullanabilecekleri taktikler ve stratejiler kesinlikle vardır.

Öncelikle, öğrenciyi anlamaya çalışın. DEHB'li çocuklar genellikle akran gruplarının dışında kalmış hissederler ve uyum sağlamakta zorluk çekerler. Bunun nedeni, zihinlerinin genellikle çok hızlı çalışması ve sosyalleşmeyi zor bulmalarıdır. Öğrencinizle konuşmak ve ona sabır ve anlayışla yaklaşmak büyük bir fark yaratabilir.

İkincisi, öğrenciyle düzenli bir program ve rutin geliştirin. DEHB'li çocuklar için günlerini nasıl geçireceklerini önceden bilmeleri ve takip edebilecekleri bir program olması çok faydalıdır. Sürekli değişiklikler ve alışılmadık durumlar öğrencide kaygıya neden olabilir ve hatta DEHB'lerini daha da kötüleştirebilir.

Ezberleme sorunları olan çocuklar için, ezberlemenin eğlenceli ve yeni yollarını yaratmaya çalışın. Örneğin, kelime bilgisi çalışmalarını renklendirme yaparak, belirli olaylar veya ifadeler için hafıza teknikleri, görsel haritalar veya resimli kitaplar, genç bir kişinin hafızasını güçlendirmenin harika yollarıdır. Öğrendikleri konu eğlenceli ve ilgi çekici olduğunda çocuklar daha iyi hatırlayabilirler; bu nedenle, öğretmenler olabildiğince yaratıcı yollarla öğretmelidir.

Son olarak, DEHB'li çocukların sınıfta nerede oturduğuna dikkat edilmelidir. Onları yanlış öğrencinin yanına veya dikkat dağıtan bir köşeye yerleştirmek, öğrenme yeteneklerine zarar verebilir. DEHB Vakfı'na göre, DEHB'li öğrenciler tek başlarına ve akranlarından biraz uzakta oturarak daha iyi performans gösterirler. Bu mümkün değilse, onları dikkatli ve sessiz kalma olasılığı daha yüksek olan akranlarının yanına yerleştirin. Öğrenciler ayrıca sınıfın ön tarafına yakın, kapılardan ve pencerelerden uzakta sıralarda oturmalıdır. Bu

abalar bir araya geldiğinde dikkat dağıtıcı unsurları azaltabilir ve etkili öğrenme şansını daha iyi artırabilirsiniz.

Sonuç

DEHB'li öğrencilere ders vermek zorlayıcı olabilir. Kolayca dikkati dağılan ve başkalarının dikkatini kolayca dağıtabilen bir çocukla başa çıkmanın sinir bozucu olabileceği ve eğitimcinin işini daha da zorlaştırabileceği anlaşılabilir bir durumdur. Ancak, DEHB'li öğrencilerin benzersiz ihtiyaçlarını anlamak ve sınıfta küçük ayarlamalar yapmak, akademik başarılarını önemli ölçüde etkileyebilir. DEHB dünyada daha fazla tanınır hale geldikçe, araştırmacılar etkilenen çocuklara yardımcı olmak ve daha mutlu bir yaşam sürmelerine yardımcı olmak için yeni teknikler keşfetmeye devam edecekler.

Kaynak:

<https://www.equal.education/blog/supporting-students-with-adhd-recognising-signs-and-effective-classroom-strategies>